

**СЪЗДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ИНТЕРЕС У ДЕЦАТА КЪМ БЪЛГАРСКИЯ
ФОЛКЛОР**

Силвия Игнатова Ангелова
ДГ „Слънце“, Русе

**SPARKLING AND DEVELOPING AN INTEREST IN CHILDREN TOWARDS
BULGARIAN FOLKLORE**

Silviya Angelova
Kindergarten „Sun“, Russe

Abstract: Bulgarian folklore is rich and diverse. It has carried the wisdom of our people through the ages together with the power of the Bulgarian spirit. It teaches us about the way of life, the labour, the expectations and hopes of the people, it is a means of preserving the nation. Bulgarian folk art is a bearer of moral virtues, moral and aesthetic values, which are timeless.

Becoming part of the folklore traditions starts in the kindergarten – with the help of the folk tales, songs, counting-out rhymes, folk games, traditional dancing, children’s participation in folk festivals. Sparkling and developing an interest in it will enrich and develop the child as a person. The presence of folk arts in the process of education and upbringing will reveal the beauty of the Bulgarian folklore. Pedagogical situations and various additional forms (entertainment, celebration, staging, observation, etc.) with a folklore motif will successfully contribute to sparkling and developing an interest in it. The children will be brought up to respect and love Bulgarian folklore, as well as the traditions and customs of the Bulgarian people, which they will in turn pass onto the next generation.

Keywords: Bulgarian folklore, traditions, interest, children, forms.

Българският фолклор е богат и разнообразен. Той носи мъдростта на народа ни през вековете и сила на българския дух. Дава ни знания за бита, труда, очакванията и надеждите на народа, той е средство за запазване на нацията. Българското народно творчество е носител на морални добродетели, нравствени и естетически ценности, които са непреходни във времето. Във фолклора са отразени основните идеи на народната педагогика и той винаги е бил и ще си остане незаменимо средство за възпитание [1,153]. Безценен е приносът на много родолюбци, които правят първите опити за събиране и систематизиране на фолклорни произведения. След Освобождението и особено след 60-те год. на XIX в. фолклорни произведения съдържат много буквари, читанки и детски книги. Никола Живков пръв разбира необходимостта да се включи българското народно творчество във възпитателната работа с децата („Детинска мъдрост“, 1887 г.). Съвременните методически разработки върху проблема на включването на фолклора във възпитателно образователната работа в детската градина са свързани с имената на М. Балабанова, М. Терзиева, Ф. Даскалова, Ю. Дончева, В. Колева, Н. Йорданова, К. Георгиева, А. Атанасова и др.

Днес, съвременните деца се запознават с фолклора още в детската градина – с народни приказки, песни, броилки, народни игри, народни танци, участват във фолклорни празници и обичаи.

Народното творчество се отличава с висока художествена стойност и богата образност. Ролята му за възпитанието на децата се изразява в:

- подпомагане на развитието на речта и овладяване на родния език;
- обогатяване на знанията за природата, за труда и живота на хората;
- осъзнаване и изграждане на нравствени норми и правила на поведение;
- изграждане на естетическо отношение и естетически вкус;
- стимулиране на детското творчество;
- възпитаване в обич към семейството и Родината, към българските традиции и обичаи;
- възпитаване в труд и уважение към труда;

Анализирайки своята работа за използване на детския фолклор, смятам че детският фолклор е необходим в работата на детския учител, защото той отразява в игри, песни, приказки, играчки живота и дейността на много поколения. А това им позволява всъщност да бъдат и станат образци за нормите на поведение, отношения, езикова, художествена и музикална култура.

В своята работа, за да се създаде и поддържа интересът на децата към фолклора, аз го използвам в различни видове дейности: в обучението на правилно произношение, за приобщаване на децата към българската национална култура, в непосредствената образователна дейност, в беседите, в наблюденията, в народните подвижни игри, в игрите за развитие на фината моторика, в театрализираните игри, в различни инсценировки. Обобщавайки възможностите за използването на фолклора мога да отделя следните по-важни аспекти, които съм използвала в своята работа.

Включване на разнообразни произведения от българския фолклор във възпитателно-образователния процес

Българският народ е създал голям брой народни приказки, песни, залъгалки, скороговорки и други произведения, специално за децата. Цел на обучението по роден език е формиране на правилна устна реч и навик за речево общуване с околните въз основа на овладяване на книжовния език. [2, 59] Усвояването на българския език се извършва главно чрез активното общуване с възрастните. В детската градина се използват римушки, залъгалки и разговорки, предимно в първа група. Скороговорките подпомагат развитието на говорния апарат като улесняват усвояването на звукове и трудни звукосъчетания. Те намират място в дидактическите игри при подготовка за ограмотяване [3, 63]. Гатанките обогатяват детския речник, развиват съобразителност и активизират мисленето. Балабанова посочва, че „с осигуряването на широк набор от гатанки ще се избегне механичното им повторение от децата и ще се провокира тяхното мислене“ [4, 74]. Много обичани от децата са народните приказки (за животни, битови и вълшебни), които ги забавляват и поучават едновременно, помагат им да осмислят взаимоотношенията между героите и да изразят емоционално-оценъчно отношение към постъпките им. С вълнение и интерес слушаха „Силният лъв и малката мишка“, „Твърдушка, Мекушка и Сладушка“, „Хитрините на Кума Лиса“, „Хитър Петър и последният змей“, „Който не работи, не трябва да яде“, „Безценното камъче“ и др. Пословиците и поговорките улесняват усвояването на морални категории и нравствени норми и правила на поведение. Естествено продължение на изучените народни приказки са игрите-драматизации, при които детето мотивира избора на роля и пресъздава отношението си към избрания герой. Фолклорните произведения, които представям на децата са съобразени с възрастовите и индивидуалните им особености, с техните интереси. Децата пресъздадоха с голяма радост „Трите прасенца“, „И косят помага“, „Златното момиче“, „Косе Босе и Кума Лиса“.

1. Изучаване на празници и обичаи от традиционния български календар

В детската градина децата се запознават с редица народни празници и обичаи. Те придобиват знания за съдържанието на празника, символи и елементи на празничната среда. Календарно-обредните наричания развиват техните представи и обогатяват знанията им. Представянето на повече традиционни празници и обичаи разкрива богатството на празничния календар и духовно обогатява децата. Децата извършиха собствени проучвания за семейния празник Сирни заговезни и за Никулден, след което споделиха резултатите с връстниците си. Това ги стимулира и активизира да опознават традициите и обичаите.

2. Разучаване на песенен и танцов фолклор

В детската градина се изграждат представи за обредните форми на празниците и обичаите. Децата развиват своите изпълнителски умения, научават се да различават изразните средства в музикалните произведения. Запознаването с народните музикални инструменти им дава по-пълна картина на бита на българите в миналото и за изразните възможности на тези инструменти. Пътят на музикалното възпитание на малкото дете е път на възпитание чрез националната музикална култура, като се обединява любовта, знанията, отношението към българските музикални фолклорни традиции и оттам към световната музикална култура. Овладяването на родния музикален език, общуването и разкриването на художествените ценности на музикалния фолклор водят детето към опознаване на музикалното изкуство и на другите народи. В този смисъл българският музикален фолклор е основата, върху която ще се формират етническото и социокултурното самосъзнание на бъдещата личност. Силен интерес предизвикаха наблюденията на фолклорния събор „Златната гъдулка“ в нашия град. Посетихме колективно някои от концертите, разгледахме облеклото на певците и танцьорите, народните инструменти. Разучаването и изпълнението на народните танци - хоро и ръченица, ги възпитава да обичат и пазят българските традиции и изгражда умения. В реализираните тържества в групата децата показаха, че са усвоили хореографията при изпълнение на танците.

3. Включване на фолклорни елементи в игровите дейности

Броилките могат да дадат начало на играта или да послужат за разпределение на ролите в детските игри. Чрез тях стимулирах децата самостоятелно да се организират в различни по вид изучени народни

игри и така да развиват знания, умения и качества. Обичани от децата са: „Варила баба каша“, „Около селото“, „Воденичари“, „Гърнета“, „Вършачката вършее“ и „Гатанки“.

4. Участие във фолклорни празници, обичаи и творчески работилнички

Участието на децата в традиционните фолклорни празници и обичаи е друг начин да ги приобщим към фолклора – детето да се включи в подготовката, да утвърди собственото си присъствие в него, да осмисли празника и да изпита емоционална наслада от празника. Народните обичаи, в които децата участват (Коледари, Сурваки, Лазаровден, Цветница и др.) е важно да бъдат ясно и увлекателно разяснени в обучаващи ситуации и организирани в инсценировка на обряда. Заедно с гл. учител Ек. Йорданова пре-създадохме с нашите деца Бъдни вечер и Коледа. Спазихме традицията в сурвакането и изпълнихме обряда на Кукери.

Нашите съвместни дейности с родители: например в „Коледни работилнички“, „Работилница за мартеници“, „Великденско ателие“, също са интересен начин да създадем и развием детския интерес към фолклора. В организираната ни „Коледна работилничка“ децата придобиха практически умения за изработка на украса за празника. Подготвиха се и за Сурваки като украсиха сурвачка с помощта на своите родители. По време на тези изключително приятни занимания те се упражняваха и в изричането на благословии и наричания. Украсяването на обредна храна във „Великденско ателие“ разви творческите им способности и обогати знанията им за знаците и символиката на празника. Според С. Въчева съвместните форми на дейност между детската градина и родителите осигуряват единство и съгласуваност на възпитателното взаимодействие [5, 98]. Организирането на творчески дейности с фолклорен акцент стимулира децата да рисуват, апликират и т.н. и да изразят своето отношение. Например, за запознаване с приложното ни изкуство, много подходяща е българската керамика. В градината имаме специален кът, подреден с керамични произведения и битови народни елементи.

Създаването и развитието на интерес към българския фолклор е изключително важно, защото:

- Фолклорът има роля и значение за цялостното развитие на детето - за неговото физическо, познавателно, езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие.
- Като утрешните пазители на българските традиции и обичаи, на българския фолклор децата, запознавайки с него развиват своето национално самосъзнание и се приобщават към тях.

Но това е процес, който изисква системна и последователна работа с децата в разнообразни форми при активното взаимодействие с родителите. Традициите и идеите за възпитание във фолклора могат да подпомогнат възпитанието и обучението на децата, да обогатят нашите дейности и по този начин да развият детската личност.

Детският фолклор помага в работата не само на учителите, но и на логопедите (за осъществяване контакт с децата, за създаване на благоприятна атмосфера за развитие на изразителна и правилна реч), на музикалните ръководители (народните игри им помагат за развитие на чувство за ритъм у децата, изразителност на движенията и изява на творческите им способности).

А игрите на родителите и децата с използване на поговорки, приказки, скороговорки и гатанки ги сближава духовно, което е особено важно и за децата и за родителите. Убедена съм, че българският народен фолклор е непресъхващ извор на народна мъдрост и е важен за цялостното възпитание на детето. Включването му активно в работата ми с децата носеше много радост и удоволствие и за тях и за мен.

References:

1. Atanasov, Zh. 1986, *Balgarska narodna pedagogika*. Sofia: Narodna prosveta
2. Daskalova, F. 2012, *Metodika za razvitie na rechta i ovladyavane na balgarskia ezik v detskata gradina*. Plovdiv: Makros
3. Terzieva, M. 2002, *Folklorni i literaturni zhanrovi formi v detskata gradina*. Burgas: Diamant
4. Balabanova, M. 1999, *Kratki folklorni formi i obuchenieto po roden ezik v detskata gradina*. Sofia: Obrazovanie
5. Vacheva, S. 2014, *Preduchilishtno obrazovanie - aktualni problemi. Uchebno pomagalo*. Shumen: Un. izd-vo "Ep. K. Preslavski"